

Predmet C-510/22

Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98. stavka 1. Poslovnika Suda

Datum podnošenja:

28. srpnja 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumunjska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

14. lipnja 2022.

Žalitelj:

Romaqua Group SA

Druge stranke u žalbenom postupku:

Societatea Națională a Apelor Minerale

Agenția Națională pentru Resurse Minerale

Predmet glavnog postupka

Žalba koju je žalitelj Romaqua Group SA podnio protiv drugih stranaka u žalbenom postupku, odnosno Societatei Națională a Apelor Minerale SA (Nacionalno društvo za mineralne vode, Rumunjska, u daljnjem tekstu: SNAM) i Agencije Națională pentru Resurse Minerale (Nacionalna agencija za mineralne resurse, Rumunjska, u daljnjem tekstu: ANRM), i kojom se pobija presuda u građanskom postupku od 11. lipnja 2019. koju je donijela Curtea de Apel București – Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal (Žalbeni sud u Bukureštu – VIII. odjel za upravne i porezne sporove, Rumunjska)

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Na temelju članka 267. UFEU-a traži se tumačenje članka 106. stavka 1. UFEU-a, članaka 49. i 119. UFEU-a te članka 3. Direktive 2009/54/EZ.

Prethodna pitanja

Treba li članak 106. stavak 1. UFEU-a tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku i kojim se dozvole za iskorištavanje izvora mineralnih voda dodjeljuju na način kojim se zadržava izravna i početna dodjela dozvola izvan sustava tržišnog natjecanja društvu s isključivo državnim kapitalom na temelju uzastopnih i neograničenih produljenja isključivih dozvola (koja stoje na raspolaganju društvu u državnom vlasništvu)?

Treba li članak 16. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, članke 49. i 119. UFEU-a te članak 3. Direktive 2009/54/EZ o iskorištavanju i stavljanju na tržište prirodnih mineralnih voda tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis poput onog prethodno navedenog o kojem je riječ u glavnom postupku i kojim se uspostavlja neopravdano ograničenje slobode obavljanja određene trgovačke djelatnosti i slobode poslovnog nastana?

Navedene odredbe prava Unije i navedena sudska praksa

Članci 49. i 102. UFEU-a, članak 106. stavak 1. UFEU-a i članak 119. stavak 1. UFEU-a.

Povelja Europske unije o temeljnim pravima, članak 16.

Direktiva 2009/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2009. o iskorištavanju i stavljanju na tržište prirodnih mineralnih voda; uvodna izjava 5. i članak 3.

Presuda od 17. srpnja 2014., Komisija/DEI (C-553/12 P), t. 41. do 47.

Navedene nacionalne odredbe

Zakon o rudarstvu br. 61/1998

Članak 46. „(1) Javne ustanove, domaća rudarska društva i trgovačka društva nastaviti će sa svojim djelatnostima samo na lokalitetima kojima upravljaju i na kojima na dan objave ovog zakona obavljaju odobrene radove traženja, razvoja ili iskorištavanja.

(2) U roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, javne ustanove, domaća rudarska društva i trgovačka društva koja obavljaju rudarske djelatnosti trebaju završiti razgraničenje područjâ traženja, razvoja i iskorištavanja lokaliteta utvrđenih u stavku 1. i trebaju zatražiti od nadležnog tijela da im se ta područja povjere na upravljanje ili daju u koncesiju u skladu s ovim zakonom”.

Zakon o rudarstvu br. 85/2003 kojim se *Zakon br. 61/1998* stavlja izvan snage

Članak 20. stavak 2.: „Dozvola za iskorištavanje dodjeljuje se na najviše 20 godina, pri čemu postoji pravo na produljenje za uzastopna razdoblja od pet godina”.

Članak 60. stavak 1.: „Odredbe postojećih dozvola ostaju na snazi tijekom cijelog razdoblja njihova trajanja pod uvjetima pod kojima su utvrđene”.

Odluka br. 136/2001 Curtee Constituțională (Ustavni sud, Rumunjska) kojom su utvrđene neustavnima odredbe članka 40. stavka 1. prve rečenice Zakona br. 219/1998 o sustavu koncesija, u dijelu u kojem su javna lokalna tijela obvezna javna dobra ili javne djelatnosti i usluge od lokalnog interesa izravno dodijeliti određenim pravnim osobama na temelju ugovora o koncesiji.

Sažet prikaz činjenica i glavnog postupka

- 1 Odlukom vlade br. 786/1997, u kontekstu reorganizacije Regije Autonomă a Apelor Minerale din România (Samostalno tijelo rumunjskih mineralnih voda, Rumunjska), čiji je predmet djelatnosti „iskorištavanje i prodaja korisnih mineralnih tvari iz ležišta povjerenih njezinoj upravi na temelju trgovačkih aktivnosti, radova geološkog i hidrogeološkog istraživanja te iskorištavanje punjenjem u boce ili turističkim aktivnostima i aktivnostima kupališta u kojima se upotrebljavaju vlastiti proizvodi, prijevoz, skladištenje, distribucija i stavljanje na tržište”, osnovan je SNAM, odnosno dioničko trgovačko društvo koje je pravna osoba rumunjskog prava s isključivo državnim kapitalom.
- 2 Odlukama vlade koje su naknadno donesene 1999. (br. 489/1999, 568/1999, 695/1999 i 1020/1999) odobreno je da ANRM (u svojstvu upravitelja nadležnog za dozvole) na temelju izravne dodjele SNAM-u na 20 godina dodijeli dozvole za koncesiju za iskorištavanje svih resursa mineralnih voda koji su u tom trenutku postojali u Rumunjskoj (30 vodonosnika).
- 3 Društvo Romaqua Group SA zatražilo je 19. srpnja 2016. od ANRM-a da se odmah prenesu dozvole za iskorištavanje područja Borsec i Stânceni te da 2018., po isteku dozvola koje su prethodno izravno dodijeljene SNAM-u, ne produlji te dozvole i da provede postupak javne nabave za dodjelu novih dozvola u skladu sa zakonskim odredbama koje su na snazi.
- 4 ANRM je odbio prihvatiti te zahtjeve, pri čemu je naglasio da dozvole može prenijeti samo SNAM nakon ANRM-ove prethodne suglasnosti i da se postupak javne nabave mogao provesti samo da SNAM nije zatražio produljenje postojećih dozvola. Produljenja u trajanju pet godina mogu se zatražiti svakih pet godina i ANRM se ne može protiviti tom zahtjevu.
- 5 SNAM je pak naveo da nema interes za prijenos prava i obveza preuzetih dvjema dozvolama za iskorištavanje.

- 6 Tužbom podnesenom Curtei de Apel București (Žalbeni sud u Bukureštu), društvo Romaqua Group SA pokrenulo je 2. studenoga 2016. postupak protiv tuženika ANRM-a, pri čemu je zahtijevalo da se utvrdi da je tuženik neopravdano odbio udovoljiti njegovu zahtjevu te da se tuženiku naloži da krajem 2018., po isteku razdoblja za koje su SNAM-u dodijeljene dozvole br. 331/1999 (područje Borsec) i 585/1999 (područje Stânceni) koje se odnose na koncesiju djelatnosti iskorištavanja mineralnih voda, provede postupak javne nabave za koncesiju djelatnosti iskorištavanja za naredno razdoblje u skladu sa zakonskim odredbama koje su na snazi.
- 7 U obrazloženju tužbe društvo Romaqua Group SA navelo je da je ANRM izravno dodijelio dozvole iz točke 2. SNAM-u u skladu s člankom 40. stavkom 1. Zakona br. 219/1998 o sustavu koncesija, unatoč tomu što se propisima koji su na snazi predviđala provedba postupka nabave.
- 8 Nakon što je odlukom br. 136/2001 Curtee Constituțională (Ustavni sud) utvrđeno da je članak 40. stavak 1. Zakona br. 219/1998 neustavan i nakon što je stupio na snagu Zakon o rudarstvu br. 85/2003, čijim se člankom 18. predviđa dodjela dozvola za iskorištavanje uspješnom ponuditelju u postupku javne nabave, ANRM je izdao dozvole za koncesiju za iskorištavanje mineralnih voda društvima različitim od SNAM-a koji, međutim, i dalje neopravdano ima vladajući položaj na tržištu iskorištavanja mineralnih voda.
- 9 ANRM je u svojem odgovoru na tužbu tvrdio da su dozvole za koncesiju dodijeljene SNAM-u u skladu s člankom 46. Zakona o rudarstvu br. 61/1998 jer je SNAM obavljao rudarske djelatnosti na područjima Borsec i Sâncraeni.
- 10 Nakon što je dopustila da u predmet intervenira SNAM, Curtea de Apel București (Žalbeni sud u Bukureštu) odbila je 11. lipnja 2019. tužbu koju je podnijelo društvo Romaqua Group SA, pri čemu je u biti smatrala primjenjivima članak 46. Zakona br. 61/1998 i članak 20. stavak 2. Zakona o rudarstvu br. 85/2003, kao i članak 32. stavak 1. Odluke vlade br. 1208/2003 kojom se potvrđuju pravna pravila za primjenu Zakona o rudarstvu br. 85/2003.
- 11 Društvo Romaqua Group SA podnijelo je žalbu protiv presude od 11. lipnja 2019. Înalta Curteu de Casație și Justiție (Vrhovni kasacijski sud, Rumunjska), odnosno sudu koji je uputio zahtjev, pri čemu je tvrdilo, među ostalim, da se pobijanom presudom povređuje načelo nadređenosti prava Unije i zahtijevalo od suda koji je uputio zahtjev da Sudu uputi prethodno pitanje.

Glavni argumenti stranaka glavnog postupka

- 12 Društvo Romaqua Group SA tvrdi da ANRM-ovo stajalište, koje je potvrdila i Curtea de Apel București (Žalbeni sud u Bukureštu) i prema kojem SNAM u skladu s člankom 20. stavcima 1. i 2. Zakona br. 85/2003 ima pravo zatražiti uzastopna produljenja dozvola u trajanju pet godina svakih pet godina i stoga da se na temelju produljenja koje stoji na raspolaganju SNAM-u pravo iskorištavanja

koje proizlazi iz izravne dodjele zadrži *sine die*, treba ocijeniti i s obzirom na pravo Unije.

- 13 SNAM zapravo ima vladajući položaj jer zadržava posebno i isključivo pravo na pristup resursima koji su se iskorištavali 1998. Međutim, žalitelj smatra da se nacionalne odredbe koje omogućuju tu situaciju protive odredbama članka 106. stavka 1. i članka 102. UFEU-a. Nacionalne odredbe o kojima je riječ ne samo da su zadržale na snazi posebna i isključiva prava, nego su dovele i do zlouporabe vladajućeg položaja.
- 14 Osim toga, s obzirom na članak 16. Povelje te članke 49. i 119. UFEU-a, u vezi s člankom 3. Direktive 2009/54/EZ, nacionalni propis stvara prepreke ulasku drugih poduzeća na tržište i predstavlja ograničenje slobode poslovnog nastana koje se ne čini opravdanim.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 15 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, predmet postupka o kojem je riječ jest mogućnost da se na temelju produljenja (zapravo bez ikakvog vremenskog ograničenja) zadrže izravno dodijeljene dozvole (bez provedbe postupka javne nabave) i stoga iskrivljavanje sustava tržišnog natjecanja koji se odnosi na to tržište (jer SNAM ima vladajući položaj, s obzirom na to da zadržava posebno i isključivo pravo na pristup resursima koji su se iskorištavali 1998.).
- 16 Nakon što je redom analizirao pojmove „javno poduzeće” i „isključiva prava”, Înalta Curte de Casație și Justiție (Vrhovni kasacijski sud) utvrdio je da su u predmetu o kojem je riječ primjenjive odredbe članka 106. UFEU-a.
- 17 Naime, s jedne strane, što se tiče prvog od tih dvaju pojmova, taj sud naglašava da je SNAM dioničko trgovačko društvo koje je pravna osoba rumunjskog prava s isključivo državnim kapitalom, tako da se može smatrati „javnim poduzećem”.
- 18 S druge strane, što se tiče drugonavedenog pojma, iako se člankom 10. Zakona br. 61/1998 i, naknadno, Zakonom br. 85/2003 u teoriji ostavlja otvorenom mogućnost pristupa resursima mineralnih voda, ta je mogućnost zapravo ograničena produljenjem dozvola koje se po povlaštenoj osnovi dodjeljuju SNAM-u u skladu s člankom 46. Zakona br. 61/1998. Neograničenim i uzastopnim produljenjem povlastice dodijeljene SNAM-u svakih pet godina u njegovu se korist utemeljuje posebno i isključivo pravo te se istodobno stvaraju prepreke ulasku drugih društava na tržište, što je aspekt koji je istaknulo Vijeće za tržišno natjecanje u izvješću sastavljenom nakon sektorskog istraživanja na tržištu iskorištavanja resursa prirodnih mineralnih voda u Rumunjskoj.
- 19 Uzimajući u obzir i točke 41. do 47. presude od 17. srpnja 2014., Komisija/DEI (C-553/12 P), sud koji je uputio zahtjev navodi da postoje ozbiljne dvojbe u pogledu usklađenosti nacionalnih pravnih pravila koja se odnose na produljenje dozvola o kojima je riječ s odredbama prava Unije u području tržišnog natjecanja,

slobode poslovnog nastana i slobode obavljanja trgovačke djelatnosti pod jednakim uvjetima.

RADNI DOKUMENT